

Beleidsnotitie Archeologie Gemeente Bergen-NH

2013

Colofon

Deze notitie is gemaakt door Cultuurcompagnie Noord-Holland in opdracht van en in samenwerking met de gemeente Bergen. De foto's zijn gemaakt door Hollandia Archeologen te Zaandijk.

Gemeente Bergen

Heeft u vragen over archeologie, neemt u dan gerust contact op met de afdeling Ontwikkeling van de gemeente Bergen, tel. 072- 88 80 000. De meeste gemeentelijke documenten waarnaar verwezen wordt in deze notitie staan op de website www.bergen-nh.nl.

Fig. 1 op omslag

Archeologisch onderzoek bij Museum Kranenburg in 2009.

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
1. Wat is archeologie	5
2. Het archeologiebeleid van gemeente Bergen	10
3. Instrumenten	14
4. Wat betekent archeologiebeleid voor u	15
5. Taken, rollen en partijen	18
Bijlagen	20

Voorwoord

In 2005 heeft de gemeente Bergen als een van de eerste gemeenten in Noord-Holland archeologische bureau-onderzoeken laten uitvoeren als drager voor de bestemmingsplannen. Zo konden wij onze wettelijke taak, zorg te dragen voor archeologie, goed uitvoeren. De kaarten van deze onderzoeken zijn gebaseerd op een uitgebreide inventarisatie van het gemeentelijk bodemarchief en geven aan welke gebieden een archeologische verwachting hebben. Per gebied is vastgelegd wanneer bij ruimtelijke plannen rekening moet worden gehouden met archeologie. De regimes die hiervoor gelden zijn weergegeven op de Beleidskaart Archeologie, zodat voor iedereen in één oogopslag duidelijk is aan welke regels moet worden voldaan bij ruimtelijke ontwikkelingen waar archeologische waarden in het geding kunnen zijn.

In deze notitie informeren we u over de gevolgen van het archeologiebeleid van de gemeente voor u als inwoner of ondernemer. Als gemeente hebben we de taak een goede rentmeester te zijn van het cultureel erfgoed. De archeologische resten zijn veelal onzichtbaar en daardoor kwetsbaar. Wij vinden deze overblijfselen van het leven van de vroegere bewoners van onze gemeente heel waardevol en kiezen voor een zorgvuldige omgang met die waarden, maar niet zonder andere belangen uit het oog te verliezen. De voorliggende notitie biedt een uitgesproken kans meer helderheid en continuïteit aan te brengen in de toekomstige zorg voor de archeologie die onze gemeente rijk is. Archeologische en in bredere zin cultuurhistorische waarden zullen deel gaan uitmaken van ruimtelijke opgaven en ons meer inzicht geven in de interessante historie van onze mooie gemeente.

Deze notitie is een weergave van reeds ingezet en lopend beleid.

Leeswijzer

Deze notitie bestaat uit de volgende hoofdstukken. Hoofdstuk 1 geeft kort weer wat archeologie is. Hoofdstuk 2 vormt het feitelijke archeologiebeleid van de gemeente Bergen en in hoofdstuk 3 staan de instrumenten die de gemeente gebruikt bij het uitvoeren van het beleid. Hoofdstuk 4 verwoordt wat dat beleid betekent in de praktijk. In hoofdstuk 5 worden de taken en rollen beschreven van (overheids)instanties die relevant zijn voor de archeologie. Er wordt besloten met een tijdsbalk met de archeologische perioden.

In de bijlagen vindt u de dragers van het beleid – de Beleidskaart archeologische verwachtingen en de Erfgoedverordening 2012- en de ambitie zoals vastgesteld in de Atlas Bergen Lusthof.

1. Wat is archeologie?

1.1 Een bodemarchief vol verhalen

De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed beschrijft archeologie als: *sporen en vondsten die door mensen(werk) in het verleden in de grond zijn achtergebleven, bijvoorbeeld potscherven, resten van voedselbereiding, graven, maar ook verkleuringen in de grond die duiden op bewoning of infrastructuur. Een verzamelterm hiervoor is 'archeologische waarden'. Alle archeologische waarden bij elkaar zijn het 'bodemarchief'.*

Archeologie is dus een samenvatting van tastbare overblijfselen in de bodem van menselijk handelen in het verleden. Het begint zodra hier mensen rondliepen (in de Steentijd) en eindigt een paar decennia geleden, want sporen van de Tweede Wereldoorlog hebben ook archeologische waarde. Het vertelt het verhaal van mensen van weleer; over hoe zij leefden, hun relatie tot het landschap en de voorwerpen die zij gebruikten. De verhalen liggen diep of ondiep verborgen in veen, klei en zand.

We maken onderscheid tussen te verwachten en reeds bekende vindplaatsen. Archeologische vindplaatsen zijn vaak onzichtbaar, maar door studie en veldonderzoek weten we waar de kans groot is dat er archeologische resten in de grond liggen. Dat onderzoek richt zich op allerlei bronnen, zoals oude kaarten, bodemkaarten en op de resultaten van archeologisch onderzoek in de omgeving of op vergelijkbare plaatsen. Het landelijke Archeologisch Informatiesysteem (ARCHIS) is daarbij een belangrijk hulpmiddel. Het bevat onder meer een waarnemingenlijst. Waarnemingen zijn vondsten en sporen (meestal grondverkleuringen, maar ook structuren zoals op fig. 2) die gemeld zijn door individuen, amateurarcheologen en archeologen.

Fig. 2 Aan de Herenweg te Egmond Binnen vonden archeologen deze kleurrijke resten van een waterput uit de 17^e of 18^e eeuw.

1.2 Waardevolle archeologie in onze gemeente

De gemeente is zich bewust van de archeologische rijkdom van de bodem en de kwetsbaarheid ervan. Dit zijn de tien elementen die de gemeente het meest waardevol acht als potentiële vindplaatsen:

1. Haakwallen

Haakwallen zijn zandruggen die de zee heeft afgezet toen ter hoogte van Bergen een gat in de kust lag. Het vermoeden bestaat dat deze haakwallen gunstige bewoningslocaties waren in de Nieuwe Steentijd en daarna.

2. Prehistorische, Romeinse en middeleeuwse vindplaatsen in de polders

Op verschillende plaatsen in de gemeente zijn bewoningslocaties gevonden uit de Bronstijd, Romeinse tijd, Middeleeuwen en Nieuwe tijd.

3. Geesten

Geesten waren middeleeuwse akkers die aangelegd werden op hoogtes in het landschap. Vaak koos men de locatie voor een geest uit op plekken waar al eerder –bijvoorbeeld in de prehistorie- gewoond was, want daar was de bodem extra voedselrijk.

4. Oude kernen

De oudste bewoningskernen van de gemeente Bergen zijn voor zover bekend in de Vroege Middeleeuwen ontstaan. De te verwachten archeologische sporen kunnen een bijdrage leveren aan de bewoningsgeschiedenis van de dorpen, vooral op plekken waar de bodem nog niet sterk verstoord is. De archeologische resten geven bijvoorbeeld inzicht in bouwwijzen en gebruiksvoorwerpen van de bewoners van de dorpen.

5. Egmond slot en abdij

Egmond was door het slot en de abdij regionaal van groot belang in de Middeleeuwen. Zo had de abdij veel gronden in Kennemerland, tot aan Groet en Hargen. Op een zeker moment vóór de 14^e eeuw werd daar ook een uithof van de abdij gebouwd, die het Abtshuis heette en kasteelachtige vorm gehad moet hebben. Waar het abtshuis precies gelegen heeft, is niet duidelijk.

6. Middeleeuwse dijken en de zeewering

In de loop van de 9e en 10e eeuw ontstond tussen Petten en Callantsoog het zeegat van Zijpe dat steeds groter werd. In de 12e en 13e eeuw had het zeegat zijn grootste omvang en vormde het een grote bedreiging voor het achterliggende land. Het zeegat stond in die tijd in zuidelijke richting in verbinding met rivier de Rekere, die tot voorbij Alkmaar liep. Omdat het zeewater tot Alkmaar kon komen bij een stormvloed, werden in het gebied veel dijken aangelegd, onder meer door de abdij.

7. Buitenplaatsen

In de 15^e en 16^e eeuw is rond Bergen een aantal buitenplaatsen gebouwd, waarvan de meeste verdwenen zijn. De bekendste zijn het Oude Hof, Slot Ramp, Cranenburg (met plantage), Maesdammaerhof en Janswerf. Deze luthoven waren toevluchtsoorden voor de rijke stedelingen en bestuurders. Door economische malaise in de loop van de 18e eeuw zorgde ervoor dat een aantal buitenplaatsen niet kon worden onderhouden en werd afgebroken. De buitens die behouden zijn, hebben een nieuwe bestemming gekregen. De te verwachten archeologische sporen kunnen een bijdrage leveren aan de bouw- en bewoningsgeschiedenis van de buitenplaatsen, met name waar de bodem nog niet zo sterk verstoord is.

8. (Verdwenen) molens

Op een aantal plaatsen in de gemeente Bergen hebben polderwindmolens gestaan, die werden gebruikt voor de droogmaling van polders en korenmolens, die gebruikt werden bij het malen van graan. In de Verenigde Petter- en Hargerpolder stond één van de oudste windpoldermolens van Nederland. Dit bijzondere molentype ontstond rond het jaar 1400. Op dit moment heeft de gemeente nog zes molens.

Van de molens die bekend zijn van oude kaarten kunnen zich in de bodem resten bevinden. Deze kunnen bestaan uit fundamente van molens, sluizen en bijgebouwtjes, voormalige waterlopen, kaden, gereedschappen en gebruiksvoorwerpen. Zij leveren met name informatie over bouw, constructie en ontwikkeling van waterpeilbeheer en windtechnologie uit vroege perioden en over het dagelijks leven van de molenaar en zijn gezin.

9. Sporen van de Engels-Russische invasie en Franse overheersing

In 1795 werd Nederland onderdeel van het Franse Rijk. In 1799 landden de Engelsen en Russen geheel tegen de verwachting van de legerleiding in Nederland ten zuiden van Den Helder aan de Nederlandse kust. Doordat de plaats van de landing niet verwacht was door het Nederlands-Franse leger, kon het Engels-Russische leger vrij voorspoedig oprukken. Ook in onze gemeente, huidig Bergen en Schoorl, werd strijd geleverd. Het 'graf' van een Franse soldaat aan de noordzijde van de Hondsbossche Slaperdijk (het graf is inmiddels geruimd) was een herinnering hieraan. Mogelijk zijn nog meer resten hiervan in het gebied te vinden. Uiteindelijk werd de Engels-Russische aanval gestopt met een zware slag bij Castricum.

10. De duinen

De laatste jaren komt er, ook vanuit de provincie (zie paragraaf 1.6), steeds meer aandacht voor de duinen als potentiële vindplaats. Relatief is hier nog weinig over bekend, maar dat er de laatste millennia gewoond is, is wel duidelijk.

1.3 Archeologisch onderzoek

Onze gemeente is niet uitgebreid door archeologen onderzocht de afgelopen decennia, zo blijkt uit het landelijke Archeologisch Informatiesysteem. In de gemeente Bergen zijn in totaal 37 bureauonderzoeken gedaan, wat in een aantal gevallen heeft geleid tot vervolgonderzoek in het veld, namelijk 7 begeleidingen van bodemingrepen, 44 booronderzoeken, 8 proefsleuvenonderzoeken en 2 opgravingen (Hoflaan 26 in 2009 en Herenweg 66 te Egmond Binnen in 2010).

Booronderzoek is overigens tegenwoordig niet meer gebruikelijk in deze regio.

Booronderzoek geeft vaak een verkeerd beeld van de aanwezigheid van archeologische sporen, omdat ze niet goed zichtbaar zijn in de smalle boorkolommen.

Tijdens de opgraving op de locatie Herenweg 66 zijn akkersporen aangetroffen uit de Prehistorie en de Vroege Middeleeuwen en bewoningssporen uit de Late Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd. De sporen uit de Vroege Middeleeuwen kwamen op 1 meter onder maaiveld voor en die uit de Romeinse tijd op 2 meter diepte. De akker uit de Vroege Middeleeuwen maakte waarschijnlijk deel uit van de historisch bekende geest van Egmond-Binnen. De huizen uit de 13e eeuw hoorden mogelijk bij de handelsnederzetting, die op een verhoogd terrein langs de Abdijlaan heeft gelegen.

1.4 Zorg voor waardevolle vindplaatsen

Om de waarde van een archeologische vindplaats objectief te bepalen, kijkt men naar kwaliteiten van de vindplaats als de zichtbaarheid, intactheid en de zeldzaamheid.

Gewaardeerde archeologische vindplaatsen verdienen bescherming, waar mogelijk op de plaats van aantreffen in de bodem. Om dat te kunnen doen worden omstandigheden gecreëerd die het (verdere) verval van de vindplaatsen tegengaan. Afhankelijk van de situatie kan fysiek behoud door de gemeente onder meer worden gerealiseerd door een archeologisch waardevol terrein:

1. buiten ruimtelijke ontwikkelingen te houden;
2. aan te wijzen als (gemeentelijk) archeologisch monument;
3. in te passen in de inrichting van het plangebied;
4. op archeologievriendelijke wijze te bebouwen;
5. met een grondlaag te bedekken;
6. of bij wijzigingen van het grondwaterpeil rekening te houden met het terrein.

In al deze gevallen kan het ook gaan om gedeelten van het terrein. In geval van de eerste drie mogelijkheden zal de gemeente zich door een deskundige archeoloog laten adviseren om tot een weloverwogen besluitvorming te komen, waarbij behoud in de bodem zoveel mogelijk wordt nagestreefd.

1.5 Van verdrag naar wetgeving

De noodzaak om archeologiebeleid te formuleren op alle overheidsniveaus komt voort uit het Europese Verdrag van Malta dat in 1992 ook door Nederland is ondertekend. In dat Verdrag staat dat de nog resterende archeologische resten in de bodem beter beschermd moeten worden bij ruimtelijke ontwikkelingen, en dat in het geval van ontwikkeling onderzoek moet worden verricht.. De uitgangspunten zijn in 2007 opgenomen in diverse wetten, waaronder de Monumentenwet, de Woningwet en de Wet Milieubeheer.

1.6 Waardevolle archeologie volgens provincie en rijk

Overheden mogen vindplaatsen tot archeologisch monument verklaren, zodat deze beschermd zijn. De bescherming van archeologische monumenten aangewezen door Rijk, Provincie of de gemeente is geregeld in respectievelijk de Monumentenwet, de provinciale en de gemeentelijke monumentenverordening.

Binnen de gemeente Bergen liggen geen archeologische monumenten, maar wel vele waardevolle terreinen. De provincie heeft in de Leidraad Landschap en Cultuurhistorie verwoord wat elementen zijn waar de provincie waarde aan hecht.

Zo heeft de Provincie tien archeologische aandachtsgebieden aangewezen. Onze gemeente ligt in gebied 3 het Noordelijk duingebied. Binnen dit gebied ziet de provincie toe op een goede omgang met archeologie door iedereen, bijvoorbeeld door het beoordelen van bestemmingsplannen.

In de Leidraad beschrijft de provincie ook waardevolle structuren die relevant zijn voor de archeologie, zoals de Atlantikwall en aardkundige waarden (de Bovenpolder, de Visserijmolenpolder en de Verenigde Harger- en Pettemerpolder). De duinen zijn door de Provincie aangewezen en beschermd als aardkundig monument. Die bescherming is heel gunstig voor de vele archeologische waarden die in deze aardkundige gebieden liggen.

De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed beheert sinds 1994 een landsdekkende Archeologische Monumentenkaart (AMK). De AMK geeft een overzicht van alle bekende behoudswaardige archeologische terreinen. De gemeente heeft geen beschermde archeologische monumenten, maar wel vijf terreinen van zeer hoge waarde volgens de AMK. De AMK-terreinen zijn overgenomen op de gemeentelijke Beleidskaart Archeologie.

Fig. 3 Opgraving aan de Herenweg te Egmond, 2010.

Aanleiding voor het onderzoek werd gevormd door de voorgenomen sloop van de op de locatie aanwezige bebouwing en de daarop volgende nieuwbouw.

De grijze sporen tekenen zich duidelijk af in het lichte zand. De cirkel in het midden is een waterput. Op de vindplaats zijn sporen aangetroffen uit de prehistorie, de vroege en late middeleeuwen en de nieuwe tijd. De inheems-Romeinse greppels en het Karolingische akkerpakket wijzen op bewerking van de bodem voor landbouwdoeleinden. Pas in de late middeleeuwen is men deze plaats gaan gebruiken als plek om te wonen. Er zijn delen van erven, paalgaten en greppels, gevonden, evenals een waterput die eind 13e, begin 14e eeuw gedempt is.

De waterput op de foto ziet is een bakstenen put uit de 19e of 20e eeuw.

2 Het archeologiebeleid van gemeente Bergen

2.1 Gemeente Bergen kiest voor bewust beleid

Het Rijk heeft ervoor gekozen een belangrijk deel van de zorgtaak voor archeologische resten bij gemeenten te leggen. Het archeologische belang dient meegewogen te worden bij ruimtelijke plannen. Wij willen die taak zo goed mogelijk uitvoeren, zonder dat dit leidt tot teveel bureaucratie en onnodige vertraging van bouwplannen.

Wij wegen met ons beleid integraal af hoe wij met archeologie omgaan bij nieuwe activiteiten waar de gemeente een besluit over moet nemen, in plaats van dit per plan te moeten bepalen. Het afwegen van het archeologisch belang bij die activiteiten gebeurt volgens deze uitgangspunten:

1. De gemeente Bergen streeft naar behoud in situ, oftewel op de plaats van aantreffen, van archeologische resten. Dit sluit aan op het Europese, Rijks- en Provinciale archeologiebeleid
2. De oppervlakte en diepte van de beoogde ingreep bepaalt of rekening moet worden gehouden met archeologie. Wie de vrijstellingsdrempel overschrijdt dient een rapport in te dienen waarin de waarde van het terrein is bepaald. Onderstaande oppervlaktes en dieptes zijn gebaseerd op ervaringen in Noord-Holland, die onder meer door stadsarcheologen zijn verzameld. In de praktijk blijken dit werkbare grenzen te zijn. Daarom kiest de gemeente voor de volgende archeologieregimes:

Categorie	Rekening houden met archeologie bij:
Eerste	alle grondroerende werkzaamheden
Tweede	Bodemverstorende ingrepen groter dan 50 m ² en dieper dan 35 cm
Derde	Bodemverstorende ingrepen groter dan 500 m ² en dieper dan 40 cm
Vierde	Bodemverstorende ingrepen groter dan 2500 m ² en dieper dan 40 cm
Vijfde	Geen enkele grondroerende werkzaamheid

3. Ook ingrepen die binnen de vrijstellingsdiepte blijven, maar een geleidelijk negatief effect kunnen hebben op de archeologie in de bodem zijn onderzoeksplchtig. Te denken valt aan rietgroei na de aanleg van natuurvriendelijke oevers of verstuiwing bij het verschralen van de zandgronden.
4. De gemeente Bergen gaat zorgvuldig om met het provinciaal archeologisch aandachtsgebied en de aardkundige waarden en monumenten. Het gemeentelijk archeologiebeleid geldt ook voor deze gebieden.
5. De gemeente wil met onderhavig beleid tevens de mogelijkheid creëren om gemeentelijke archeologische monumenten en/of aandachtsgebieden aan te wijzen. De gemeente verankert de bescherming van de archeologische waarden via haar bestemmingsplannen en via de erfgoedverordening.
6. De gemeente Bergen heeft naast al het bovenstaande nog enkele richtlijnen:
 - o Indien in één plangebied (gebied dat verstoord gaat worden) meerdere verwachtingswaarden voorkomen, dan geldt de hoogste waarde (en dus de kleinste ondergrens). Slechts als de hoogste waarde een zeer beperkt deel uitmaakt van het plangebied (< 10 %), kan na afweging worden besloten om de oppervlakteondergrens te hanteren die het grootste deel uitmaakt van het plangebied.

- o Indien geen onderzoek moet worden uitgevoerd omdat beneden de onderzoeksgrens gebleven wordt, blijft de dubbelbestemming Waarde-Archeologie (WR-A) van het bestemmingsplan onverminderd van kracht.
 - o Indien op basis van de oppervlakte van de bodemverstorende ingrepen archeologisch vooronderzoek noodzakelijk is, vindt dit plaats in het gehele plangebied.
 - o Indien kan worden aangetoond dat de bodem tot onder het archeologische niveau is verstoord, kan de gemeente vrijstelling verlenen van de verplichting tot uitvoering van archeologisch vooronderzoek.
 - o Indien archeologisch onderzoek noodzakelijk is, wordt het type onderzoek bepaald door de gemeente. De gemeente is terughoudend met booronderzoek, omdat archeologische vindplaatsen en cultuurlagen daarmee zelden worden herkend.
7. De gemeente Bergen reserveert geen apart budget voor de uitvoering van het gemeentelijk archeologiebeleid en hanteert het landelijke uitgangspunt 'de verstoorder betaalt'. Gemaakte kosten ten behoeve van het uitvoeren van het archeologiebeleid zullen dus verhaald worden via:
- o de Bestuurslastenvergoeding, daar waar het niet project gebonden kosten betreft;
 - o de heffing van leges of anderszins kostenverhaal, daar waar het projecten van derden betreft;
 - o projectkosten, daar waar het eigen gemeentelijke projecten betreft.
8. De gemeente Bergen vindt het informeren van het publiek over archeologiebeleid belangrijk, omdat erfgoed van iedereen is en om draagvlak te creëren.
9. De gemeente Bergen wil amateur-archeologen graag de mogelijkheid bieden deel te nemen aan archeologisch onderzoek. Eventueel kan dat een voorwaarde zijn in het Programma van Eisen.

2.2 Onderbouwing van de regimes

Het gemeentebestuur geeft door middel van regimes aan welk niveau van archeologiebeleid in een bepaald gebied als 'redelijk' kan worden beschouwd. Dit beleid is of wordt juridisch verankerd in bestemmingsplannen en de Erfgoedverordening (zie hoofdstuk 3). De regimes bestaan uit een oppervlaktegrens met een diepte-eis. De regimes zijn gebaseerd op onderzoek naar de bekende archeologische waarden, de ontwikkelingsgeschiedenis van het gebied, de bodemopbouw en eventueel recente bodemverstoringen. Gezamenlijk leiden deze gegevens tot een verwachting met betrekking tot het aantreffen van archeologische sporen in de bodem. Deze verwachting is op basis van ervaring omgezet in regimes met de bijbehorende criteria. Indien een bouwplan kleiner is dan de voor het gebied aangegeven criteria, speelt archeologie geen formele rol bij het planproces. Een professioneel uitgevoerd onderzoek is hier dan niet nodig. Wel kan in goed overleg worden bekeken of vrijwilligers kunnen worden ingezet voor het doen van waarnemingen.

De oppervlakte- en diepte-eisen zijn gebaseerd op onderzoekservaringen van met name gemeentearcheologen in Noord-Holland. De diepte wordt gemeten vanaf het maaiveld en niet ten opzichte van NAP. Dat wil zeggen dat de dieptebepaling als het ware mee glooit met de grondlijn. Nuanceren van de diepte-eis naar deelgebieden is ondoenlijk en bovendien niet reëel. Het risico dat er op minder diepte archeologie wordt aangetroffen is ingecalculeerd.

In de Monumentenwet staat dat bij 'projecten' van 100 m² en groter rekening moet worden gehouden met archeologie en dat gemeenten daarvan mogen afwijken. (zie ook paragraaf 4.2)). De gemeente Bergen legt de term 'project' uit als de oppervlakte van het bouwwerk of van de geroerde grond door werken waarvoor een omgevingsvergunning is vereist, want dat is werkbaar en helder. Zo wordt niet alleen bij bouwprojecten rekening

gehouden met archeologie maar ook bij het baggeren van wateren, het aanplanten van bomen, het aanleggen van kabels en leidingen *etcetera*.

Archeologische tijdsbalk

Periode	Datering
Nieuwe Tijd	1500 – heden
Late Middeleeuwen	1050 – 1500 na Chr.
Vroege Middeleeuwen	450 – 1050 na Chr.
Romeinse Tijd	12 voor Chr. – 450 na Chr.
IJzertijd	800 – 12 voor Chr.
Bronstijd	2000 – 800 voor Chr.
Neolithicum	5300 – 2000 voor Chr.
Mesolithicum	8800 – 4900 voor Chr.
Paleolithicum	300000 – 8800 voor Chr.

Het bodemarchief in laagjes, hoe dieper hoe ouder

Op deze foto is een verticale bodemdoorsnede bij de Ruïnekerk in Bergen te zien. Dankzij aardewerkscherven konden de meeste lagen als volgt gedateerd worden, van boven naar beneden:

S21 (18e eeuw)

Deze laag is uit de periode van de Slag bij Bergen (1799), maar van de oorlogshandelingen is niets te zien. Wel zijn er vondsten aangetroffen als metalen gespen en munten.

S6 (16e eeuw)

In deze laag werden baksteenfragmenten aangetroffen die hetzelfde zijn als in het schip van de Ruïnekerk. Mogelijk zijn ze tijdens de sloop of herstel van de kerk in de 16^e eeuw in de bodem terechtgekomen.

S16 / 17 (1400-1450)

Ook in deze laag zat bouwpuin (baksteen, tuf- en leisteen), mogelijk van de bouw van de Petrus- en Pauluskerk tussen 1350 en 1420. Het complete 15e-eeuws kruikje dat werd gevonden is te zien op fig. 5.

S18 / 15 (1250-1325)

Aardewerkscherven en bouwsteen werden ook in deze laag gevonden. Het bouw materiaal is mogelijk van de gedeeltelijke sloop of het herstel van de vervallen tufstenen kerk in de 14e eeuw.

S13 / 14 (1200-1250)

De oudste vondsten die de archeologen aantroffen lagen in S13. Het waren scherven van aardewerk en bijna-steengoed uit de 13^e eeuw. In het donkere laagje S14, lag een stukje tufsteen. Hoewel Bergen al vermeld wordt in een 10e-eeuwse goederenlijst van de Utrechtse Sint-Maartenkerk, lijken deze 13e-eeuwse vondsten en sporen vooralsnog de vroegste bewoning van het huidige centrum van Bergen aan te wijzen.

S19 (1000?)

Deze witte laag bestaat uit stuifzand dat er vermoedelijk rond het jaar 1000 terecht is gekomen. In die tijd ontstonden de hoge Jonge Duinen langs de kust.

S12 Bronstijd (1420 – 760 v. Chr.)

De donkere laag is veen (vergaane plantenresten) ontstond toen het landschap tijdelijk natter was in de Midden en Late Bronstijd. Uit die periode zijn ook sporen en vondsten in Schoorl en bij Bergen aan Zee gevonden. De bronstijdbewoners gebruikten het veen als brandstof.

S20 Steentijd (circa 4000 jaar geleden)

Bergen ligt op een complex van haakwallen. Dat zijn zandruggen die de zee heeft neergelegd ten tijde van het zeegat bij Bergen.

Fig. 4 Dit is de bodemopbouw tot ruim 2 onder de straatstenen rond de Ruïnekerk, bij de huidige fietsenwinkel.

3 Instrumenten

Naast deze beleidsnotitie heeft de gemeente verschillende instrumenten om het archeologiebeleid te borgen.

3.1 Beleidskaart Archeologie

Zo is er de Beleidskaart Archeologie ten behoeve van de bestemmingsplannen, waarop de bekende archeologische vindplaatsen, molens en buitenplaatsen staan, maar ook archeologiegebieden waar resten verwacht worden. Deze kaart is gemaakt na uitvoerig onderzoek en betreft een stapeling van archeologische, geologische en hoogtekaarten met oude landkaarten. De Beleidskaart Archeologie en deze notitie actualiseren wij indien daartoe op grond van archeologisch onderzoek of wetswijzigingen aanleiding bestaat, maar in ieder geval ongeveer elke vijf jaar.

3.2 Bestemmingsplannen

De Monumentenwet vraagt van gemeenten in de voorbereidingsfase van een nieuw bestemmingsplan inventariserend archeologisch onderzoek uit te voeren. Een eerste aanzet voor een dergelijk onderzoek is in het kader van deze nota voor de gehele gemeente uitgevoerd. Op basis daarvan is een Beleidskaart Archeologie gemaakt, die de archeologische onderlegger vormt bij het opstellen van bestemmingsplannen.

Bij de totstandkoming van de Beleidskaart Archeologie is rekening gehouden met het feit dat niet voor iedere ruimtelijke ontwikkeling een archeologisch onderzoek verplicht kan worden gesteld, omdat dat ten koste zal gaan van het maatschappelijk draagvlak. De gemeente heeft daarom voor alle archeologiegebieden een ondergrens voor archeologisch onderzoek op de beleidskaart aangegeven.

3.3 Erfgoedverordening

Nieuwe bestemmingsplannen moeten voorzien worden van archeologische regimes. In de planregels wordt voorgescreven welke verplichtingen de vergunningaanvrager heeft op het gebied van de archeologische monumentenzorg. Voor onze gemeente geldt dat de bestemmingsplannen naar verwachting in 2013 allemaal voorzien zijn van archeologische regels.

In de Erfgoedverordening Gemeente Bergen-NH 2012 is geregeld dat de archeologische waarden worden beschermd via bepalingen in de bestemmingsplannen. Deze erfgoedverordening is als bijlage toegevoegd.

3.4 Algemene Plaatselijke Verordening

Volgens de Algemene Plaatselijke Verordening Gemeente Bergen, afdeling 10 "veiligheid in het duingebied" is het verboden een metaaldetector mee te nemen in door de burgemeester aangewezen gebieden (artikel 5:38).

Het artikel is gericht op het opsporen van bommen en granaten maar met deze bevoegdheid kan ook schatgraverij naar archeologische waarden worden voorkomen tijdens een ontgraving..

4 Wat betekent het archeologiebeleid als men grondroerende werkzaamheden wil uitvoeren?

4.1 Bestaand bodemgebruik zoveel mogelijk handhaven

Met de wetsherziening is het voor gemeenten verplicht bij bodemingrepen van enige omvang het behoud van archeologische waarden af te wegen tegen andere belangen.

Archeologie is de afgelopen jaren een onderdeel van het bouw-/graafproces geworden. Voor initiatiefnemers van bouwplannen is dat prettig. De verrassing van een archeologische vondst leidde in de jaren '80 en '90 nogal eens tot oponthoud en dus hoge kosten. Nu wordt archeologie zo vroeg mogelijk bij de plannen betrokken om de tijd en kosten te kunnen beheersen. Mocht er toch eens een topvondst van nationaal belang worden aangetroffen is ook dat wettelijk vastgelegd: als onze Minister bepaalt dat het van nationaal belang is, betaalt de Staat alle kosten van onderzoek en planoponthoud.

4.2 Vergunningaanvragen worden getoetst aan de dubbelbestemming Archeologie in het bestemmingsplan

In het kader van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) wordt voor alle bouw- en/of grondwerkactiviteiten volstaan met het aanvragen van één omgevingsvergunning. De aanvraag wordt getoetst aan het bestemmingsplan, waarbij het archeologisch belang wordt meegewogen. Archeologie is opgenomen als dubbelbestemming "archeologisch waardevol gebied". In de planregels staat of rekening moet worden gehouden met archeologie door een onderzoeksrapport te overleggen. Uit het rapport moet blijken wat de archeologische waarde van het terrein is en wat de effecten daarop zijn door de voorgestelde ingreep. Via de volledigheidstoets, bij de aanvraag van een omgevingsvergunning, kan vastgesteld worden of het rapport aan de inhoudelijke eisen voldoet.

Om alle risico's in kaart te brengen en de keuzes te kunnen afwegen, is het raadzaam voorafgaand aan het indienen van een vergunningaanvraag een vooroverleg te hebben met de gemeente.

Op de Beleidskaart Archeologie zijn archeologiegebieden te onderscheiden, die zijn aangegeven met een specifieke kleur. Deze gebieden zijn gebaseerd op de ontwikkelings- en bewoningsgeschiedenis van dat gebied en de kans dat er archeologische resten in de grond zitten.

Zoals reeds beschreven vereist de Monumentenwet dat bij projecten van 100 m² en groter rekening moet worden gehouden met archeologie. In onze gemeente liggen vindplaatsen, zoals molenrestanten, die kleiner zijn dan 100 m². Zulke vindplaatsen zouden dus ongezien vernietigd kunnen worden als de beoogde ontwikkeling kleiner is dan 100 m². Daarom kiest de gemeente een ondergrens van 50 m² voor dergelijke vindplaatsen. Anderzijds zijn er plekken in de gemeente waar de kans op archeologische resten in de bodem klein is, dan is een minder streng regime (2500 m², 500m² of vrijstelling) op zijn plaats.

Fig. 5 Steengoed kruik uit de 15^e eeuw gevonden tijdens archeologisch onderzoek bij de Ruïnekerk te Bergen.

Gebieden waar geen archeologische resten (meer) worden verwacht, worden op de beleidskaart aangeduid als archeologievrij. Deze gebieden hebben op bestemmingsplankaarten geen dubbelbestemming Archeologie. Voor het overige gebied van het bestemmingsplan wordt de Beleidskaart Archeologie als onderlegger voor de plankaart gebruikt. Het kan zijn dat na de vijfjaarlijkse actualisering van het archeologiebeleid en de –kaart, gebieden door voortschrijdend inzicht (meestal door archeologisch onderzoek) als archeologievrij op de kaart worden opgenomen.

4.3 De verstoorder betaalt

Een belangrijk uitgangspunt van de gewijzigde Monumentenwet 1988 is het beschermen van archeologische waarden in de bodem. Het belang van een archeologische opgraving en wetenschappelijk onderzoek is hieraan ondergeschikt. Waar mogelijk moet bij beoogde ruimtelijke ontwikkelingen worden gezocht naar alternatieve locaties of naar aanpassingen in het ontwerp. Dit vereist op gemeentelijk niveau een nauwe afstemming tussen de beleidsterreinen cultuur(historie), milieu en ruimtelijke ordening. Dankzij die afstemming kan het bijvoorbeeld mogelijk worden archeologisch onderzoek te combineren met milieukundig booronderzoek, waardoor tijd en kosten kunnen worden bespaard. De veroorzaker van een niet-vermijdbare verstoring van het archeologisch erfgoed is verplicht een opgraving te laten verrichten.

4.4 Archeologisch onderzoek gebeurt stapsgewijs

Archeologisch onderzoek begint met een bureauonderzoek, waarbij een archeoloog informatie over de plek waar gebouwd gaat worden, verzamelt. Daarbij wordt onderzocht op oude landkaarten en in het archeologische informatiesysteem wat in het plangebied en de omgeving al gevonden is.

Daarna worden vaak boringen gezet om te onderzoeken of de bodem archeologische waarden bevat. Als nader onderzoek noodzakelijk is worden bijvoorbeeld vervolgens smalle proefsleuven in de grond gegraven om na te gaan of er inderdaad sprake is van archeologische resten en waar precies. Als blijkt dat dit het geval is en dat de resten waardevol zijn, wordt nagegaan of het terrein of een deel daarvan zo kan worden ingericht dat de vindplaats ongestoord in de bodem kan blijven liggen.

Als dat niet kan, moet de vindplaats worden opgegraven. Daarbij worden alle sporen en vondsten gedocumenteerd en verzameld. Na het veldonderzoek worden alle vondsten, foto's en tekeningen naar het Provinciaal depot voor Bodemvondsten in Wormer gebracht. Van elk onderzoek wordt een rapport geschreven en na elke onderzoeksfase bepaalt de gemeente met de archeoloog of verder onderzoek nodig is.

4.5 Wat kost het ongeveer?

Zoals in hoofdstuk 2 beschreven wordt gestreefd naar het behouden van archeologische resten in de bodem. Dat brengt behoud- en beheerskosten met zich mee die op voorhand niet te bepalen zijn, omdat deze zeer gebiedseigen zijn. Wel zullen de kosten lager zijn dan het opgraven van een vindplaats. De kosten van archeologisch onderzoek dienen betaald te worden door de verstoorder van de grond. De kosten zijn onder meer afhankelijk van de omvang van het plangebied, de onderzoeksmethode en de complexiteit. Soms worden onderzoeken gecombineerd, wat gunstig kan zijn, bijvoorbeeld een bureau- en booronderzoek of boor- en proefsleuvenonderzoek.

Ook de inzet van amateur-archeologen (onder professioneel toezicht) kan schelen in onderzoekskosten- iets waar de gemeente open voor staat (zie artikel 5.2).

4.6 In situ-behoud en archeologievriendelijk bouwen

Archeologie in de bodem is kwetsbaar, zowel door natuurlijke processen als door menselijk ingrijpen in de bodem. Dat kan bestaan uit het graven van bouwputten, het diepploegen, maar ook minder voor de handliggende verstoringen zoals het veranderen van de grondwaterspiegel of het aanleggen van drainage.

Om te zorgen dat de schaarse archeologische resten worden behouden, is ons streven de resten in de bodem te laten zitten en de beschermingscondities optimaal te maken. Zo kan het gebeuren dat wij een archeologische vindplaats willen ontzien door archeologievriendelijk te bouwen; met zoveel mogelijk behoud van de archeologische waarden.

4.7 Rapporten, persomgang en inspiratievol bouwen

Van elk archeologisch onderzoek wordt een rapport opgesteld door een erkend archeologisch bureau dat zowel naar de opdrachtgever als naar de gemeente wordt gestuurd. Per onderzoeksfase worden de conclusies en aanbevelingen uit dit rapport tussen opdrachtgever en gemeente besproken en verdere stappen afgestemd.

Wanneer er archeologische vondsten zijn gedaan (ook toevalsvondsten door de ontwikkelaar zelf of door amateurarcheologen) is het goed om de communicatie met de media in goed overleg te doen. Soms is het dermate actueel dat een onmiddellijk persbericht gewenst is. Soms is het beter even te wachten tot meer informatie (uit nieuwe onderzoeksfase) bekend is voordat naar buiten wordt getreden. Bij uitzonderlijke zaken kan ook gedacht worden aan het (laten) verzorgen van rondleidingen of het betrekken van scholen ten behoeve van erfgoededucatie. Dergelijke activiteiten hoeven niet van negatieve invloed te zijn op de geplande ontwikkelingen en kunnen zelfs een positieve werking hebben, zoals draagvlak.

Tot slot kunnen archeologische vondsten aanleiding zijn om ter inspiratie te worden meegenomen in de planvorming. Hierbij kan gedacht worden aan architectuur (vorm, kleur- en materiaalgebruik), aanduiding in straatpatroon of opname in straatnamen. Dit wordt culturele planologie genoemd en de Provincie Noord-Holland heeft dat als één van haar speerpunten binnen het cultuurhistorisch beleid.

5 Taken, rollen en partijen

5.1 Archeologische expertise

De gemeente heeft geen eigen archeoloog in dienst. We waarborgen de kwaliteit van archeologisch onderzoek door gecertificeerde bedrijven in te huren en bij twijfel rapporten, offertes, Programma's van Eisen (PvE's) en Plannen van Aanpak (PvA) te laten toetsen door een senior-archeoloog, ondanks het feit dat het toetsen geen wettelijke verplichting is.

Om de kwaliteitseisen conform de Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie te waarborgen eist de gemeente dat het archeologisch PvE ter goedkeuring aan haar wordt voorgelegd voordat met proefsleuvenonderzoek of opgraving wordt begonnen.

Om efficiënt en snel te kunnen werken heeft het college haar bevoegdheden in het kader van de archeologische monumentenzorg gemandateerd aan het Hoofd Ontwikkeling.

5.2 Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland afdeling 9

Naast professionele archeologen voor onderzoek en advies vragen wij regelmatig de expertise van de amateurarcheologen die verenigd zijn in de Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland. Sinds de nieuwe archeologiebepalingen in de Monumentenwet is de rol van amateurarcheologen aanzienlijk veranderd. De belangrijkste rol is echter in stand gehouden en dat zijn de "extra ogen en oren" van de professionele archeologen. Zij hebben een waarschuwende functie bij toevalsvondsten, ze kunnen – in goed overleg met de gemeente- het archeologisch onderzoek ondersteunen of zelf onderzoek doen als de gemeente geen onderzoek kan of wil vereisen.

AWN afdeling 9 is opgericht in 2011. De leden zijn voor het grootste deel ook lid van een lokale werkgroep, zoals de Werkgroep Oer-IJ, Oud Egmond, Geestmerambacht etc. De AWN kan op vrijwillige basis en onder verantwoordelijkheid van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed worden ingezet voor het verrichten van waarnemingen, (metaaldetectie)-onderzoek en zelfs (nood)opgravingen. Van alle activiteiten wordt een verslag geschreven.

5.2 Vinders van archeologische resten

Iedereen die een vondst doet waarvan hij of zij aanneemt dat het om een archeologische vondst gaat, dient dit volgens artikel 53 van de Monumentenwet te melden bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed of bij het provinciaal depot. Die meldingen zijn belangrijk omdat ze wat kunnen zeggen over een eventueel aanwezige vindplaats in de bodem. Als ergens bijvoorbeeld een concentratie potscherven uit de Romeinse tijd wordt gevonden, is de kans aanzienlijk dat er in die tijd gewoond is en dat er meer overblijfselen van in de bodem liggen.

Omdat archeologie zich niet altijd laat voorspellen kan het voorkomen dat tijdens de grondwerkzaamheden toch op archeologische zaken wordt gestuit. In geval van (heel) bijzondere zaken kan dit leiden tot nader archeologisch onderzoek ter plaatse. Doorgaans worden de kosten hiervan gedragen door de Staat. In elk geval is het raadzaam contact te zoeken met de gemeente om gezamenlijk de situatie te bespreken en af te wegen.

Vondsten en grondsporen kunnen ook gemeld worden bij Cultuurcompagnie. Deze stichting heeft van de Provincie Noord-Holland de taak gekregen vinders te begeleiden bij het melden van de vondsten aan de Rijksdienst.

5.3 Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), onderdeel van het ministerie van OCenW, is het centrale punt op rijksniveau voor kennis en onderzoek op het gebied van monumentenzorg, archeologie en cultuurlandschap. De RCE is namens de minister van OCenW verantwoordelijk voor de uitvoering van de Monumentenwet 1988 en de subsidieregelingen. Daar waar monumentale, archeologische of cultuurlandschappelijke waarden van nationaal of internationaal belang in het geding zijn, neemt de dienst het voortouw in behoud, (wettelijke) bescherming, onderhoud en onderzoek van het erfgoed.

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
Telefoon
Algemeen 033 – 421 7 421
Helpdesk 033 – 421 7 456
Archeologie onder water 0320 – 269 700
Info@cultureelerfgoed.nl

5.5 Provincie Noord-Holland

De sector Cultuur en Cultuurhistorie van de provincie Noord-Holland maakt beleid op basis van het motto 'behoud door ontwikkeling'. Het streven is er op gericht cultuurhistorie afwegingsfactor en inspiratiebron te laten zijn voor ruimtelijke ontwikkeling. Het accent ligt daarbij op gebiedsgericht beleid met aandacht voor structuren en objecten. Daarnaast heeft het bureau de zorg voor ca. 620 provinciale monumenten (vergunningverlening en subsidiëring).

Provincie Noord-Holland
Sector Cultuur en Cultuurhistorie
Postbus 3007, 2001 DA Haarlem
Tel: 023-5143143
e-mail: info@noord-holland.nl

5.6 Stichting Cultuurcompagnie Noord-Holland

Cultuurcompagnie Noord-Holland ondersteunt instellingen en overheden om het cultureel erfgoed in de provincie te behouden en toegankelijk te maken. Cultuurcompagnie is vaste adviseur van de gemeente Bergen.

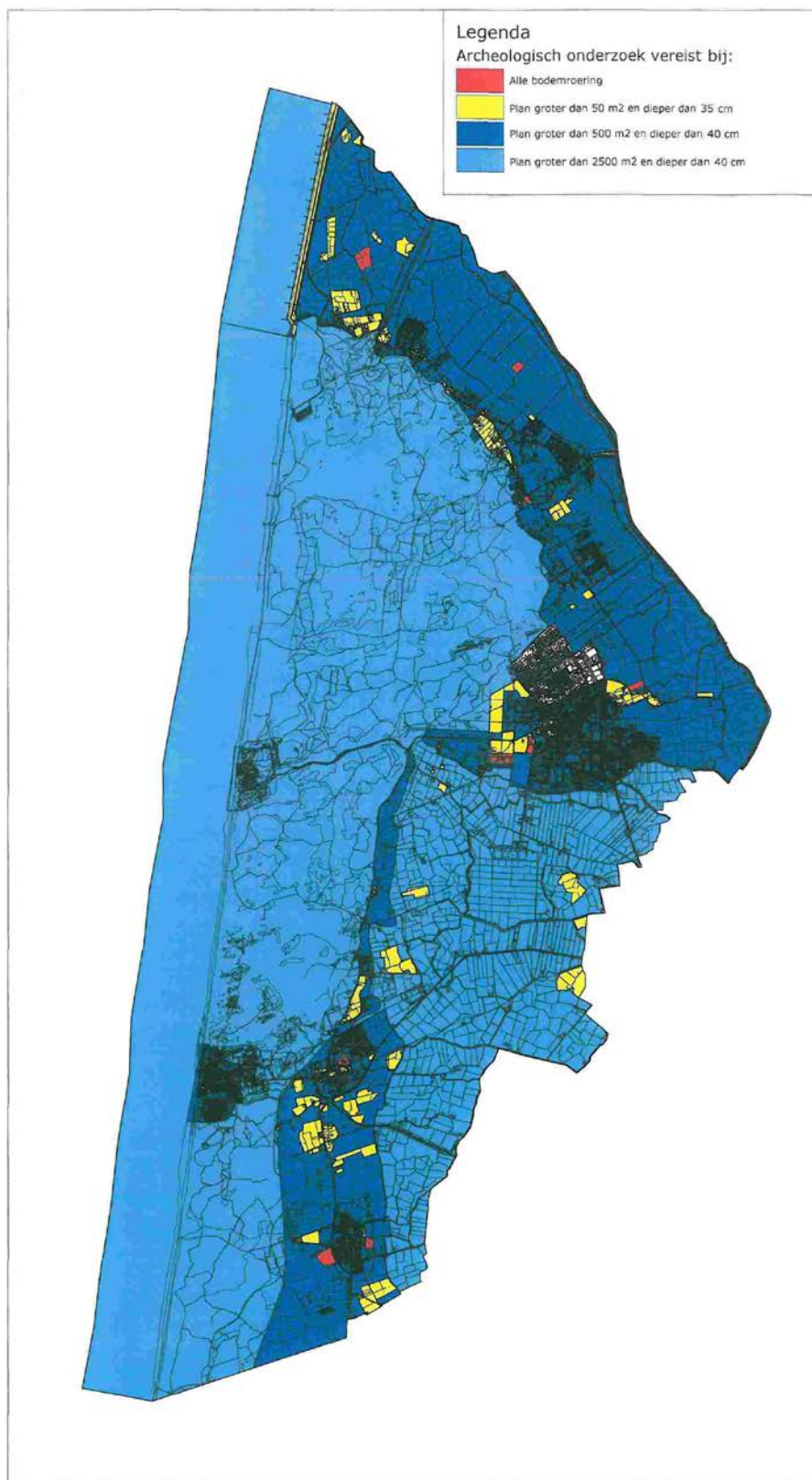
Met de aanwezige deskundigheid ontwikkelt de stichting actief producten en activiteiten die de samenhang en zichtbaarheid van het erfgoed vergroten. Zo kan iedereen erfgoed ontdekken en beleven, nu en in de toekomst.

Voor gemeenten is de stichting een intermediair tussen rijk en provincie enerzijds en gemeenten anderzijds. De helpdesk staat open voor een ieder die vragen heeft op het gebied van cultuurhistorie. Tevens zet de stichting zich in op het gebied van erfgoededucatie, voor het ondersteunen van een goed beheer van erfgoed en het beleefbaar en toegankelijk maken ervan.

Cultuurcompagnie Noord-Holland
Bergerweg 1
1815 AC Alkmaar
Telefoon: 072- 850 28 00
Postbus 3043
1801 GA Alkmaar
Website: www.cultureelerfgoednh.nl
e-mail: info@cultureelerfgoednh.nl

Bijlage 1

Beleidskaart Archeologische verwachtingen gemeente Bergen

Bijlage 2

Erfgoedverordening Gemeente Bergen-NH 2012, passages die betrekking hebben op de archeologie

Hoofdstuk 5. Instandhouding van archeologische terreinen

Artikel 16. Instandhoudingbepaling

Het is verboden om in een archeologisch monument, bedoeld in artikel 1, onder a, sub 2 of een archeologisch verwachtingsgebied, bedoeld in artikel 1, onder m, de bodem te verstoren.

2. Het verbod in lid 1 is niet van toepassing indien;

a. het een verstoring betreft van een archeologisch monument of archeologisch verwachtingsgebied als aangegeven op de provinciale Archeologische Monumentenkaart of de gemeentelijke Kaart van Archeologische Waarden, en waarbij die verstoring plaatsvindt:

in een gebied met lage archeologische verwachtingswaarde en het te verstoren gebied kleiner is dan 2500

m², n de verstoring dieper is dan 40 cm of;

in een gebied met een middelhoge archeologische verwachtingswaarde en het te verstoren gebied kleiner is dan 500 m², n de verstoring dieper is dan 40 cm of;

in een gebied met hoge archeologische verwachtingswaarde en het te verstoren gebied kleiner is dan 50 m² n de verstoring dieper is dan 35 cm of;

in een gebied met een zeer hoge archeologische verwachtingswaarde bij elke verstoring.

b. in het geldend bestemmingsplan bepalingen zijn opgenomen omtrent archeologische monumentenzorg.

c. sprake is van een activiteit als bedoeld in artikel 2.12, eerste en tweede lid, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en hierin voorschriften zijn opgenomen omtrent archeologische monumentenzorg.

d. het college nadere regels stelt met betrekking tot de uitvoering van werkzaamheden die leiden tot een verstoring van een archeologisch monument of archeologisch verwachtingsgebied als aangegeven op gemeentelijke archeologische waardenkaart of de gemeentelijke beleidsadvieskaart, dan wel bij het ontbreken daarvan, de provinciale Archeologische Monumentenkaart of de landelijke Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden;

e. een rapport is overgelegd waarin de archeologische waarde van het te verstoren terrein naar het oordeel van het bevoegd gezag in voldoende mate is vastgesteld en waaruit blijkt dat:

het behoud van de archeologische waarden in voldoende mate kan worden geborgd; of

de archeologische waarden door de verstoring niet onevenredig worden geschaad; of

in het geheel geen archeologische waarden aanwezig zijn.

Artikel 17. Opgravingen en begeleiding

1. Indien binnen het grondgebied van de gemeente Bergen onderzoek door gecertificeerd bureau wordt uitgevoerd in het kader van het doen van opgravingen in de zin van artikel 1 sub h Monumentenwet 1988, dient, onverminderd de overige bepalingen van deze wet:

a. het college een programma van eisen vast te stellen als bedoeld in artikel 1 onder r, waarbij nadere regels worden gesteld ten aanzien van het onderzoek.

b. de verstoorder, voorafgaande aan het onderzoek, een plan van aanpak als bedoeld in artikel 1 onder q van deze verordening ter goedkeuring aan het bevoegd gezag te overleggen.

2. In de nadere regels neemt het college bepalingen op met betrekking tot het toezicht op de feitelijke uitvoering van het plan van aanpak. Tijdens het onderzoek dienen aanwijzingen van het college in acht te worden genomen.

3. Om te kunnen beoordelen of het plan van aanpak aan het programma van eisen en eventuele nadere regels voldoet, vraagt het bevoegd g gezag advies aan een deskundige, zoals omschreven in de Wet op de Archeologische monumentenzorg.

Bijlage 3

Beleidsambities archeologie

De gemeente heeft in het cultuurhistorische rapport **Bergen Lusthof** enkele ambities verwoord. Een aantal hiervan hebben direct betrekking op de archeologie. Deze zijn:

- Op de plaats waar zich in de negentiende eeuw bewoning bevond in Egmond-Binnen is het mogelijk dat onder de huidige bebouwing resten van oudere bouwwerken te vinden zijn. Bij nieuwbouw en werkzaamheden waarbij de grond sterk wordt geroerd zal daarom rekening gehouden moeten worden met mogelijke archeologische of bouwhistorische resten. Bij het verlenen van bouw- of sloopvergunningen voor deze delen zal dit duidelijk vermeld moeten worden.

- Bij het bouwen op de strandwallen dient rekening gehouden te worden met de bekende archeologische vindplaatsen maar ook met de mogelijke te verwachten archeologische vindplaatsen. Op de strandwallen is de kans op een archeologisch waardevolle vindplaats te stuiten relatief groot. Voor bekende archeologische vindplaatsen geldt dat een overweging gemaakt moet worden of belangen van de nieuwbouw opwegen tegen de belangen van de archeologische sporen. Voor andere plaatsen op de strandwal geldt dat in eerste instantie een archeologisch bureauonderzoek moet worden gestart, waarna bekeken moet worden of meer onderzoek noodzakelijk is, totdat duidelijk is of en welke mate archeologische waarden aangetast zullen worden door de nieuwbouw.
- In de binnenduinrand hebben diverse buitenplaatsen gelegen. In de huidige tijd kan hierop worden voortgeborduurd met de aanleg van nieuwe landgoederen. Belangrijk is daarbij te bekijken hoe de landgoederen eerder werden aangelegd. De buitenplaatsen bestonden veelal uit een hoofdgebouw en een paar bijgebouwen. Het bouwen van bungalows in een groen park of rijenwoningen in een groene omgeving zal daarom niet volstaan.
- Kustverdediging blijft in Nederland een belangrijk onderwerp, zeker in verband met de stijgende zeespiegel. In dit kader hebben de provincies Noord- en Zuid-Holland samen met Rijkswaterstaat gewerkt aan de Kustvisie 2050. De Hondsbossche Zeewering blijkt een van de zwakke plekken in de kustverdediging in Noord-Holland te zijn. Er wordt nagedacht over mogelijkheden om deze zwakke plek op te heffen. Het is noodzakelijk hierover na te denken. Bij deze overwegingen moeten de cultuurhistorische waarden betrokken worden. Het duidelijk zichtbare systeem van zeewering en slaperdijk is een belangrijk onderdeel van de ruimte in Nederland en vertelt een belangrijk verhaal over de wijze van verdediging van de kust in de loop der tijd. Verder dient rekening gehouden te worden met de archeologische waarde van de zeewering zelf en van het gebied er direct achter
- Voor de archeologie geldt, dat de meeste vindplaatsen nog niet bekend zijn, alleen de min of meer toevallig ontdekte archeologische waarden zijn geregistreerd. Daar waar nooit gegraven is, is ook niets bekend. Bij een nieuwe ontwikkeling in de ruimtelijke ordening van de gemeente waarbij de bodem geroerd wordt, kan deze informatie door deskundigen echter wel worden gebruikt voor het vaststellen van de archeologische verwachting binnen het plangebied.
- Zoals vaak het geval is, blijkt ook in de gemeente Bergen vooral veel bekend te zijn over de rijke bovenlaag van de bevolking. Over de “gewone” bevolking en de neerslag die hun activiteiten in het landschap hadden is vrij weinig bekend. Archeologische onderzoeken kunnen hier wellicht meer aan het licht brengen. Het is van belang dat bij nieuwe ingrepen in het landschap de archeologie een plaats krijgt in de planvorming.